

# S O L S I D A N



Dagligverksamhet i Tranås



# Förord

Är du sugen på en date? Då kan du enkelt söka kärlek på nätet, men du behöver gå aktsamt till väga om daten inte ska bli till en mardröm. Kanske möter du en Varulv eller en evig kräkandes Hadji Ali. Du bör gå försiktigt fram oavsett vad du möter i detta nummer av Solsidan. Kanske kan du grotta ned dig i soffan och läsa Svenssons poesi och låta daten vänta för den här stunden. Eller ett lågintensivt träningspass och kanske lära mer om udda djur. Vad du än bestämmer dig för önskar vi på redaktionen en mycket trevlig läsning och du, skumma inte bara igenom artiklarna för då kanske du missar något bra tips.

Allt gott

Joakim Becker & redaktionen

## INNEHÅLLS FÖRTECKNING

Ansvarig utgivare:  
John Persson-Liljenberg  
072-084 02 30  
mediagruppen@tranas.se

---

02	Bit för bit	13	Udda djur
03	Dejta någon säkert och tryggt	15	Så påverkas din kropp av stress
05	Modeskapare	16	Lågintensiv träning
08	Dinosaurier	17	Varulvar
09	B11-klubbens sommarmöte	23	Krönika: Den gamla damen
11	Artiklar av Viktor	24	Svenssons Diktsida
12	Besök Stockholm	25	Hadji Ali

# Bit för bit

Vi letar efter en huvudstad

**\*5 Poäng:** Staden har 170 jordbävningar och 5 tsunamis per år.

**\*4 poäng:** Hette Edo förr.

**\*3 poäng:** Världens största stad till ytan.

**\*2 poäng:** Har nationaldag den 29/4.

**\*1 poäng:** Japans huvudstad.

Vi letar efter en artist

**\*5 Poäng:** Cykel på köpet

**\*4 Poäng:** Fick 2022 Corneliusstipendiet

**\*3 Poäng:** Kommer från Botkyrka, Alby

**\*2 Poäng:** Andra Generationen

**\*1 Poäng:** Latin Kings

Facit på sista sidan.

# Dejta någon säkert och tryggt

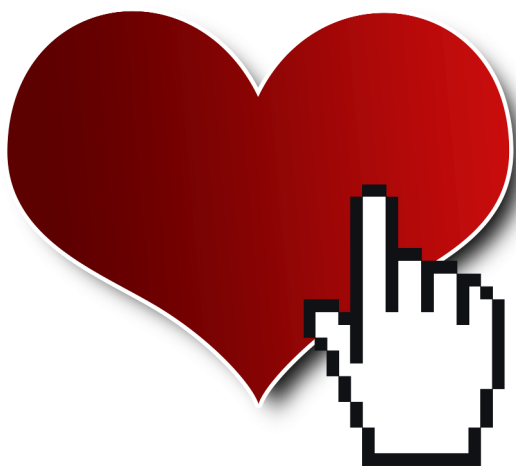
Nätdejting är ofta såväl roligt som spännande och framgångsrikt. Att träffa en ny partner via en kontakt på internet är i dag det vanligaste sättet att inleda en ny relation. Men kontakterna via nätet behöver ju inte bara handla om romantik, det kan ju lika gärna vara att du söker en ny väninna eller en hundvakt.

Oavsett vilket syfte du har bakom dina kontakter med nya personer på nätet är säkerheten en faktor som du behöver ta i beaktande inför ert första möte.

## **OBS!**

*De flesta människor är ärliga, men för att vara helt säker på att du har att göra med en normal och vettig person finns det några säkerhetsåtgärder du bör vidta.*

## **Säkerhetstips när du ska träffa din nätdejt**



- ♦ Se till att träffas på en offentlig plats första gången ni träffas och inte hemma hos någon av er. Och ha mer än gärna ett eller flera video eller telefonsamtal före ni bokar in en träff.

- ♦ Välj en aktivitet där ni rör er bland andra människor, till exempel på ett kafé, en restaurang, ishockeymatch, bowlinghall eller liknande.
- ♦ Försök att kolla upp personen som du ska träffa på sociala medier och Google – är han eller hon verkligen den som han eller hon utger sig för att vara?
- ♦ Be någon du känner att ringa dig under daten för att säkerställa att allt är okej. Avtala också att du ringer upp efter datens slut och när du kommit hem.
- ♦ Ring ett och gärna fler video eller telefonsamtal till personen du är intresserad av innan ni bokar in att ses. Om personen verkligen inte vill ta emot ditt samtal, är detta ett misstänksamt tecken så vida inte personen hör av sig och ringer upp.
- ♦ Berätta för än vän, familjemedlem eller någon annan som du är trygg med vart du ska innan du träffar din dejt i verkligheten. Berätta då vem det är du ska träffa, vart ni ska mötas och när du planerar att vara hemma igen.
- ♦ Fixa din egen transport. På din första dejt och kanske också ett par träffar därefter om ni vill fortsätta att ses bör du fixa din egen transport. Bor ni i olika städer så blir detta ganska självklart och naturligt. Men bor ni i samma stad är det lätt att tacka ja till skjuts om man haft trevligt med personen och det bubblar i kroppen av känslor för den här personen. Ha därför kontroll över hur du tar dig till och från dejten, detta låter dig kunna lämna när som helst för du vet inte ännu om personen är som den utger sig att vara på bara ett par fåtal

träffar trots att ni kan haft kontakt länge både via chatt och samtal. Se därför också till att din telefon är helt laddad och överväg att ta med mobilladdare eller en fulladdad Power bank.

- ◆ Håll dig till det du är bekväm med. Man brukar ofta dricka en del på dejting. Försök att begränsa dig själv och låt dig inte bli tvingad till att dricka för mycket. Håll dig medveten och vaken. Låt inte din drink stå utan att du ser vad som händer med den och håll dina första dejting korta. Vissa gillar även att ha med sig något föremål som kan hjälpa med självförsvar.
- ◆ Lita på din magkänsla. Lita alltid på din magkänsla och tänk på att du kan åka hem när som helst eller sluta kommunicera med någon om du känner dig obehagligt. Oroa dig inte över att låta otrevligt, prioritera din säkerhet.



## När dejting blir farligt (Varningsflaggor)

- ◆ När personen börjar berätta om trauma på dem första dejtingarna. Därför att ni inte känner varandra. Det här kan också användas för att vinna din empati.
- ◆ Pratar illa om sitt ex utan att ta något som helst egenansvar.
- ◆ Personen ser dig som alldeles perfekt.
- ◆ Hur personen beter sig till t.ex. personal.
- ◆ Om din dejt ställer in eller ändrar sina planer i sista sekund.
- ◆ Om personen du dejtar hela tiden pratar om sig själv och inte bjuder in dig till samtal.
- ◆ Personen respekterar inte dina gränser.
- ◆ Vill enbart lyssna på dig. Speciellt i början. Just för att observera, samla in och använda det mot dig senare.

**Nathalie Wallberg**

*Källor:*

<https://www.allas.se/samhalle/dejta-sakert-5-tips-nar-du-ska-traffa-nagon-ny/7692036>

<https://www.kaspersky.se/resource-center/preemptive-safety/dating-app-safety>

[https://www.youtube.com/watch?v=Q3tZ\\_Wv2PqQ](https://www.youtube.com/watch?v=Q3tZ_Wv2PqQ)

# Modeskapare

## Christian Dior



投稿者によるスキャン, Public Domain, via Wikimedia Commons

Föddes 21 januari 1905 i Granville i Normandie Montecatini Terme i Toscana i Italien. Han var en fransk modeskapare. Han är mest känd för att ha grundat modehuset Dior samt skapat The New Look

Christian Dior infriade sina föräldrars önskan och studerade vid Institut d'Etudes Politiques de Paris från 1920 till 1925. Diors familj hoppades på att han skulle bli diplomat, men Dior själv hade siktet inställt på konst, främst mode. För att tjäna pengar sålde han sina modeskisser på gatan. Efter att ha avslutat sina studier erhöll Dior pengar av sin far och öppnade senare ett konstgalleri. Efter att familjen Dior drabbats av kris. Då fadern förlorade sitt företag tvingades Dior stänga konstgalleriet. Från 1938 samarbetade Dior med Robert Piguet så småningom anslöt han sig till modehus där Dior och Pierre Balmain utgjorde de främsta mode-designerna.

I december 1946 grundade Dior sitt eget modehus; Christian Dior SA, som finansierades av affärsmannen Marcel Boussac. Inom tolv år hade rörelsen utvidgats till 15 länder och 2 000 anställda. Christian Dior avled, 52 år gammal, i Montecatini i Italien. Enligt uppgift

dog han av en hjärtattack efter att ha kvävts av ett fiskben. Efter Diors död den 23 oktober 1957 fortsatte firman under ledning av Yves Saint-Laurent, under åren 1957–1961.

## Yves Henri Donat Mathieu Saint Laurent

Yves Saint Laurent kom till Paris som 17 åring från Oran, dåvarande Franska Algeriet. Han var en fransk modeskapare. Han dominerade 1900-talets mode tillsammans med Coco Chanel, Paul Poiret och Christian Dior, vars modehus han ledde



Jacquelinekato (Pascal Kirchmair), CC BY-SA 4.0 <<https://creativecommons.org/licenses/by-sa/4.0/>>, via Wikimedia Commons

1957–1961. Hans visnings ort var Paris. Han började ett år senare hos Christian Dior sedan han vunnit en formgivartävling. Vid Diors Död 1957 efterträdde den 21 årige Saint Laurent som chef för Dior-företaget och blev kvar där till 1961, då han tvingades göra militärtjänst. Han startade sitt egna modehus 1962. Detta övertogs av Gucci-koncernen den 1 november 2002.

Yves Saint Laurent förknippas med klassiska plagg som safarijackan, byxdressen, skepparkavajen, capen, den A-formade klänningen, skinnjackan och smoken.

Han har även gjort teaterscenografi. Hans kläder kom att återspegla kvinnans förändrade roll i samhället. hennes självförtroende, rätt till egen sexualitet och plats på arbetsmarknaden.

Han var inte okontroversiell med sitt mode. När han introducerade parfymen Opium anklagades han för att uppmuntra narkotika-  
bruk.

På grund av sin homosexualitet mobbades Saint Laurent svårt i skolan, vilket således skulle ge honom både fysiska och psykiska men för livet. Hans mentala hälsa var mycket skör och han framträdde därför sällan offentligt, utan syntes istället genom sitt mode. Yves Saint Laurent avled av hjärntumör i Paris den 1 juni 2008 71 år gammal.

## Guccio Gucci



[https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/6/6b/Guccio\\_Gucci\\_c.1940.JPG](https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/6/6b/Guccio_Gucci_c.1940.JPG)

Gucci föddes 26 mars 1881 i Florens, Italien. Han var en Italiensk modeskapare. Gucci bodde i Paris en tid men flyttade snart till London där han arbetade på Savoy Hotell som portier.

Det uppges att det var där han blev inspirerad av lyxiga väskor han såg gästerna ha med sig. Gucci flyttade senare tillbaka till Italien där han hjälpte till att producera sadlar och väs-

kor bland annat åt märket Franzi. 1921 öppnade han firma i florens under egna märket Gucci.

Inledningsvis låg fokus på sadlar och andra accessoarer för hästfolk. Senare blev väskor, accessoarer mer dominerade bland produkterna.

Guccis söner Aldo, Vasco, Rodolfo. Hjälpte honom driva företaget från 1938. Det var tack vare deras hjälp som namnet Gucci växte sig allt starkare, bland annat med nya butiker i Rom och Milano. Gucci avled 2 januari 1953 i Milano.

## Armani

Armani är ett italienskt modehus Grundat 1975 i Milano av Giorgio Armani och Sergio Galeotti. Företaget designar och tillverkar kläder, accessoarer, skor, armband, smycken, glasögon, kosmetika och heminredning m.m. Giorgio Armani blev en av de största modeskaparna när han designade Richard Geres garderob i filmen American Gigolo 1980. Detta ledde till ett konstant inflöde av royalties som investerades i butiker för märket.

Under årtiondena skapades kläder för filmerna Batman (1989) och Pulp Fiction, Emporio Armani och Prêt-à-Porter (1994). Armani låg även bakom många av de pa-



Jan Schroeder, CC BY-SA 3.0 <<https://creativecommons.org/licenses/by-sa/3.0/>>, via Wikimedia Commons

stellfärgade kläderna i Miami Vice.

1981 öppnade Emporio Armani sin första butik. Kläder som såldes under märket var billigare än kollektionerna Giorgio Armani Le Collezioni och Mani som lanserats 1979. Under 1980-talet lanserades Armani jeans, underkläder och badkläder, strumpor, slipsar, skor, väskor och bälten.

Armanis kläder marknadsförs under flera olika märken med namnen Armani Privé, Giorgio Armani, Emporio Armani, Armani Collezioni, Armani Exchange och Armani Jeans.

2014 hade Armani en omsättning på 2,2 miljarder euro och mer än 10 000 anställda världen över. Armani har 2 500 butiker samt driver även restauranger caféer, hotell och nattklubbar.

## Chanel

Chanel föddes den 19 augusti 1883 i Saumur Maine-et-Loire i Pays de-la-lorie. Hon växte upp med sin ensamstående mor Eugénie Jeanne Devolle Chanel efter att hennes far, Albert Chanel övergivit hemmet. När Chanel var 12 år gammal dog hennes mor i bronkit. Hennes far skickade då hennes två bröder för att arbeta på en gård, och han lämnade Chanel och hennes båda systrar till barnhemmet i klostret Aubazine. På barnhemmet lärde hon sig sömnad och det gjorde att hon så småningom kunde bli modist. I tjugooårsåldern sjöng hon några år som varietéartist och använde då det påhittade artistnamnet Coco Chanel. Med ambitionen att ge kvinnor samma frihet som män skapade Coco Chanel sparsmakade men sofistikerade kläder som befriade kvinnan från att använda korsett. 1909 öppnade hon en hattateljé i bottenvåningen i ett hus på 160 Boulevard Malesherbes i Paris. Hon slog sedan in på modistbanan och öppnade sin första butik 1910 med hjälp av en kredit och borgen från Étienne Balsans vän Boy Capel, som hade blivit Channels nya älskare. Butiken fick namnet "Chanel Modes" och låg på 21 Rue Cambon i Paris. Nio år se-



Los Angeles Times, CC BY 4.0 <<https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>>, via Wikimedia Commons

nare öppnade hon en ny butik i närheten av den gamla. Den butiken kom att ge henne stora framgångar. Chanel var sin egen favoritmodell och sågs ofta bära sina hattar på foton. Hennes hattar blev mycket populära efter att de burits av kända skådespelerskor och då fick tillräckligt med uppmärksamhet för att avbildas i modetidskrifter. Hennes stora genombrott kom 1912, när den franska skådespelerskan Gabrielle Dorziat bar hennes hattar i Fernand Nozières pjäs Bel-Ami. 1913 öppnade hon modeboutiquen Chanel Modes i Deauville och Channels verksamhets växte snabbt.

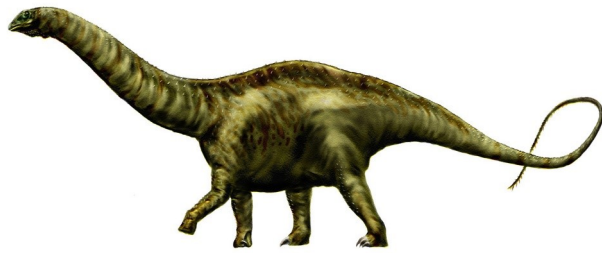
Chanel dog den 10 januari 1971 i Paris, 87 år gammal.

**Helena S.**



# Dinosaurier

## Apatosaurus



Durbed, CC BY-SA 3.0 <<https://creativecommons.org/licenses/by-sa/3.0/>>, via Wikimedia Commons

Var mellan 15 och 30 meter lång.  
Samt 4,5 och 6 meter hög.  
Apatosaurus vägde mellan 20 och 40 ton.  
Den var en växtätare som åt växter från höga träd. Apatosaurus var en av de största dinosaurierna på sin tid och ett av historiens största landdjur. Den heter också Brontosaurus.

## Tyrannosaurus Rex



Var 12–13 meter lång och vägde runt sju ton.  
Den var mellan 4,5 och 6 meter hög.  
Tyrannosaurus Rex hade en bitstyrka på 3–7 ton. Den fanns i Nordamerika och dök upp för ungefär 70 miljoner år sedan och dog ut för cirka 65 miljoner år sedan.  
Tänderna var 10–30 centimeter långa.  
Svansen var 4,5–6 meter lång.

## Majungasaurus



<https://dinopedia.fandom.com/wiki/Majungasaurus?file=Majungasaurus.jpg>

Majungasaurus levde för 84–74 miljoner år sedan på Madagaskars nordkust. De största som man har hittat var över 8 meter långa samt 3 meter höga och vägde cirka 1,5 ton. Majungasaurus åt andra dinosaurier men var även kannibaler och åt upp varandra.

## Triceratops



Triceratops var en växtätande dinosaurie som levde i Nordamerika för 65 miljoner år sedan.

Den var upp till 9 meter lång och 3 meter hög. Triceratops vägde mellan 5 och 14 ton. Hornen var 90–120 cm långa. Den slogs mot T-Rex väldigt ofta.

**Mattias**

# B11 -klubbens sommarmöte

Jag var och tittade på gamla Citroën bilar i Badhotellets trädgård i Tranås. Det var många fina bilar. Dom åkte tipspromenad runt Aneby och Tranås bland annat med stopp vid Stalpet och Stjärneborg. Dom sov på badhotellet i Tranås och hade en bilutställning på lördagen i trädgården vid Badhotellet samt loppis med bilprylar.



Svenska B11-Klubben är en förening för de som är intresserade av Citroëns modell Traction Avant. De olika modellerna kallas B7, B11 och B15, och de tillverkades mellan 1934 och 1957. Antalet medlemmar är cirka 400. Det finns en styrelse med fem medlemmar, tre försäkringsombud som hanterar besiktning för MHRF-försäkringen.

Medlemsavgiften är 325 kronor per år och för detta får man sex exemplar av B11-bladet. Där det finns reportage, intervjuer, information om träffar, annonser, tekniska frågor, historik

om bilmodellerna och aktuella verksamheter. Klubbens medlemmar kan annonsera gratis i B11-bladet och på Klubbens hemsida samt låna specialverktyg för renoveringar och underhåll.

Vare år ordnas ett årsmöte och ett sommarmöte. Vidare finns ett antal lokala möten med intressanta program. Svenska B11-klubben är medlem i Motorhistoriska Riksförbundet, MHRF. Citroën Traction Avant är en personbil, tillverkad av den franska biltillverkaren Citroën mellan 1934 och 1957. I Sverige blev den bland annat känd som "Gangstercittran" på grund av förekomsten i många deckarfilmer.

Vanligaste utförandet var modell B11, men modellen fanns även med sexcylindrig motor under namnet B15. Beckningen "Traction Avant" var aldrig det officiella namnet på bilen, utan betyder helt enkelt "framhjulsdraft". Modellen var Citroëns första framhjulsdrivna bil, en stil ikon som förutom i Frankrike även tillverkades i Belgien och England. Citroën Traction Avant presenterades första gången 18 april 1934. Produktionen av de olika modellerna fortsatte fram till 25 juli 1957. Modellerna var 7A, 7B, 7C, 7S, 11A, 11AL, 11BL (Legere), 11BN (Normale) samt 11F (familiale).

Bilhistorikern Quentin Willson har kallat bilen för en milstolpe i bilvärlden och den mest betydelsefulla och framgångsrika standardbilen på sin tid. Bilarna har fyr- eller sexcylindriga toppventilsmotor med lösa foder. Andra framträdande fördelar med bilarna är att de är framhjulsdrivna, har självbärande helsvetsad kaross, hydrauliska bromsar runt om, torsionsfjädring, kuggstångsstyrning samt hydrauliska stötdämpare.

Bilarna var välkända för sin utpräglade väghållning och komfort. Dessa bilar kom att i Sverige kallas B11 (4-cylindriga) eller B15 (6-cylindriga). Bilarna fanns i vanlig sedanmo-

dell (Berline), Cabriolet, Coupé samt Familiare och Commerciale. 15cv med 6-cylindrig motor kom 1938 och hade samma kaross som Normale men lite längre front. B-15 fanns som Berline och Familiare men inte officiellt som Cabriolet. B-15 tillverkades även i en kort serie 1954—1956 som b15-Hydraulique. Den hade då gashydraulisk fjädring för bakhjulen, detta ett år innan DS-modellen presenterades som hade gashydraulisk fjädring på alla hjul.

Således testades tekniken i B-15 innan den lanserades i större skala, och komponenterna som användes i systemet passar även i DS-modellen, även om systemet i B15 var mycket enklare och bara påverkade bakhjulen. Med ett reglage i bagageluckan kunde höjden ändras.

Det gick också att låsa fjädringen vid parkering så att den inte skulle sjunka ihop. En modell med V8-motor (22cv) var planerad från början men lades raskt ner innan den kom i produktion. Ingen 22cv finns kvar. Det finns B-11 klubbar i många länder för att tillvara kunskap och hålla bilarna igång. I Sverige har B11-Klubben (<http://www.b11-klubben.se>) cirka 400 medlemmar.

**Erik Hagman**

# Artiklar av Viktor

## Min adoption

Jag heter Viktor Dagman och jag är adopterad från Rumänien. Jag kommer från en stad som heter



Satumare. Jag var 3 år gammal när jag kom hit till Sverige till en frireligiös familj i Småland. Jag fick pendla runt bland olika familjehem i Rumänien och tillbaka till barnhemmet 18 gånger, innan min familj kom. Min familj hälsade på mig den 12 juni år 2000 på min treårsdag, dom åkte tåg mellan huvudstaden Bukarest till Satumare.

Jag vet inget om mina föräldrar och jag är okej med det. Jag har vuxit upp i ett kärleksfullt hem och har inte haft någon anknytningsproblematik till mina föräldrar. Ni kanske ställer frågan om jag vill söka upp mina föräldrar. I perioder har jag det, när jag var 20 år fick jag en tjugoårs kris då ville jag verkligen veta vem min mamma är. Det enda jag vet är att hon heter Teresia och att jag i Rumänien hette Soltan Fatiol.

Jag ser mig som en svensk person även om jag har lite mörkare hudfärg. Jag är tacksam för att jag fick komma hit till Sverige. Men de är klart jag skulle vilja veta mer om min adoption och jag skulle vilja träffa min mamma.

## Hur du tränar upp din sångröst

Alla kan träna upp sin sångröst. Det är bra att ha en stor lungkapa-



citet, ett bra vibrato och att du har magstödet. Många säger att jag inte kan lära mig sjunga men det är fel. Jag tror att alla kan lära sig sjunga. Att skola sin röst kan du göra hos en sångpedagog. Jag kan föreslå Åke Persson. Jag själv sjunger dagligen och älskar att stå på scen och att sjunga för andra. Min idol är Andrea Bocelli. Andrea är en operasångare från Italien. Han är 68 år gammal och har sålt över 70 miljoner album. Jag själv önskar att kunna stå på scen och sjunga lika bra som honom. Tänk att få åka land och rike runt och stå och sjunga på scener runtom i landet. Har du ett intresse eller ett mål med ditt liv skall du satsa på det. Så länge det finns liv finns det hopp.

## Att leva med diagnoser

Att leva med diagnoser kan vara olika lätt för olika människor. Jag ser diagnoser som en superkraft och att vi är olika människor. Jag själv älskar att vara den som sticker ut samt stå på scen och sjunga. Jag har ADHD, autism och lindrig utvecklingsstörning. De som står på pappret om människor det dömer jag ingen efter. För de är människan bakom som är det viktiga. Jag själv älskar att få möta människor och dess olikheter och tur är väl det att vi är olika. I dag är samhället öppet för alla människor och de finns många samhällsviktiga verksamheter för alla, men en gång i tiden var de inte så. De fina med oss människor med olika superstyrkor är att vi duger som vi är, man får träffa vänner på sin sysselsättning och utveckla sig själv som människa.

**Viktor D.**

# Besök Stockholm

Stockholm är Sveriges största stad. I staden bor drygt 960 000 invånare och är ett utmärkt ställe att vara turist. Staden har museum, nöjespark, gamla stan och vackra byggnader.

## Vasa Museet

Skeppet Vasa kantrade och sjönk i Stockholm 1628. Efter 333 år på sjöbotten bärgades det väldiga krigsskeppet och resan kunde fortsätta. Idag är Vasa världens bäst bevarade 1600-talsskepp. Vasa Museet ligger på södra djurgården och är öppet veckan runt.

## Gamla Stan

Stockholms äldsta stadsdel, Gamla stan, anlades på 1200-talet. Med andra ord finns några av stadens äldsta restauranger, butiker och krogar i kvarteren som omringar kungliga slottet. Gamla stan är en tätbebyggd ö som ligger mellan broar och har flera historiska byggnader.

## Kungliga djurgården

På Djurgården finns det flera utflyktsmål. Promenera, cykla och motionera eller ta bilen runt, är ett sätt att uppleva Djurgården på. Finns alltid något att se och göra, både mer eller mindre kända utflyktsmål.

## Stockholm Stadshus

Stockholm stadshus är en vacker byggnad belägen vid vattnet på Kungsholmen i innerstan. Byggnaden har ett 106 meter högt och är ett känt landmärke i Stockholm.

## Skansen

Skansen är ett friluftsmuseum med djurpark på Djurgården i Stockholm. På Skansen finns evenemang och aktiviteter som dans och musik.

## ABBA The Museum

ABBA The Museum är mer än ett vanligt museum. Här hittar du självklart med-

lemarnas kläder, guldskivor, originalprylar, souvenirer och mycket mer. Här får man uppleva känslan av att vara den femte medlemmen i ABBA. Man får klä sig i deras legendariska scenkostymer, sjunga i Polarstudion och kliva upp på scenen tillsammans med bandet.

## Kungliga slottet

Kungliga slottet, som ligger i gamla stan, är ett av Europas största och mest levande slott. Slottet har funnits på samma plats vid Norrström på nordöstra Stadsholmen i Stockholm sedan senare hälften av 1200-talet. Interiört omfattar slottet för närvarande 1 430 rum, varav 660 med fönster. Det är många rum. Slottet är 42 000 m<sup>2</sup> stort.

## Östermalm saluhall

Östermalms Saluhall, även kallad Östermalmshallen eller kort Hallen, är belägen i kvarteret Riddaren vid Nybrogatans och Humlegårdsgatans hörn mot Östermalmstorg på Östermalm i centrala Stockholm. Östermalmshallen inre är en marknadsplats för allmänheten inom livsmedel och delikatesser.

## Monteliusvägen

En 500 meter lång gångväg med en magnifik utsikt över sjön Mälaren, Stadshuset och Riddarholmen, inte minst i soluppgång eller solnedgång. Vägen är kantad av charmiga villor på ena sidan och den vackra utsikten på den andra.

## Fotografiska

Fotografiska är en internationell mötesplats om och för fotografi. Deras utställningar hör till Stockholms mest omtyckta sevärdheter. Förutom den stora utställningsytan finns det en bok- och souvenirshop, en restaurang och ett fotogalleri.

# Udda djur

## Ökenspringråttor



Familjen springråttor eller hoppmöss (Dipodidae) tillhör ordningen gnagare och kan kännetecknas vid att de besitter långa bakre extremiteter.

Med andra ord så har de betydligt längre bakben än framben. Några arter liknar vanliga möss, men arterna av släktet ökenspringråttor (*Jaculus*) hoppar fram liksom kängurus på sina bakben. Kroppslängden på ökenspringråttor kan vara omkring 10-15 cm och svansen är ofta runt 15-25 cm lång. Svansen brukar alltid vara längre än den sammanlagda längden av kroppen och huvudet. Ökenspringråttor kan skutta 3 meter långa hopp och deras långa svans hjälper till att hålla balansen. Dessa djur är nattaktiva och har på grund av det särskilt stora ögon. Om de känner sig hotade kan de vid flykt nå en hastighet på upp till 30 km/h. Ökenspringråttor lever mest på frön och stjälkar ifrån olika ökenväxter. Ibland äter de också utskott från suckulenter och efter regnfall brukar även grönt gräs ingå i födan.

## Basilisker



Är ett släkte av ödlor som omfattar fyra arter. *Basiliscus plumifrons* är en av de fyra arterna och den kan vara omkring 70-90 cm lång

(runt 25 cm utan svansen inkluderad) och väga cirka 200-600 g. Den är lätt att urskilja från andra basilisker på grund av att den har blå fläckar. Basilisker är huvudsakligen köttätare, men kan även äta växter. De kännetecknas av att de kan resa sig upp och springa på sina bakben. Ödlornas bakben är förhållandevis stora och med hjälp av simhuden emellan tårna så skapas en större yta och det bildas också luftfickor under fötterna. Vilket gör att

de har en förmåga att springa på en vattenyta. De kan lyckas ta sig en sträcka på 4-5 meter innan de sedan sjunker ner och istället börjar simma med alla sina fyra extremiteter.

## Näbbdjur

Näbbdjuret är en märkligt sammansatt varelse. Den påminner en del om en uter till utseendet, samtidigt



som den har en svans som liknar en bävers. Plus att den dessutom har en näbb. Den är ett av få däggdjur som lägger ägg. Till storleken är näbbdjuret mellan 39-60 cm lång, inklusive en svans på omkring 12 cm. De kan väga emellan 0,8-2,5 kg. Hur deras skelett är uppbyggt liknar snarare ett kräldjur än ett däggdjur. Djurets kropp är tillplattad och benen är väldigt korta. På sina bakben har hanarna giftsporrar som kan användas vid försvar. Främst som försvar emot andra hanar under paringssäsongen, men även emot rovdjur. Giftets ovanliga molekylära sammansättning är starkt nog för att döda mindre däggdjur (dock inte andra näbbdjur). Om en människa får i sig giftet orsakar det en intensiv kronisk smärta som kan vara i flera månader.

## Träskonäbb



Är en unik afrikansk fågel som idag anses vara nära släkt med pelikaner. Träskonäbben har en kroppslängd på 140-150 cm och är en av världens största fåglar. Den har en stor näbb, en kraftigt byggd kropp och benen är långa. Genom att klappa med sin stora och breda näbb kan fågeln framkalla ett högljutt och ihåligt läte. Lätet använder den som ett sätt att kommunicera. Fågelns föda består mestadels av fisk, framförallt lungfiskar, som brukar fångas i leriga vattendrag. Träskonäbben har sitt bo nere på marken. Vanligtvis så

lägger träskonäbben 2 ägg, men det ena av äggen används bara som en typ av försäkring. För det är enbart den första kläckta ungen som ges någon större omsorg.

## Näsapa



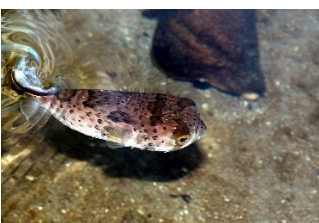
Arten tillhör markattar-tade apor. Vilket är en familj där alla är blad-ätare. Hanarna brukar nå en kroppslängd mellan 73

-75 cm medan honorna

brukar bli runt 54-64 cm. Svanslängden brukar vara ungefär lika lång som övriga kroppen hos bägge könen. Vikten kan vara mellan 16-22 kg för hanar och 7-11 kg för honor. Så en hane kan alltså vara dubbelt så stor som en hona. Hanarna av arten kännetecknas av att de har en stor hängande näsa. Man tror att den har tillkommit genom sexuellt urval. Det vill säga att artens honor har attraherats mer av hanar med större näsor. Näsapan är vegetarian. Blad utgör mer än hälften av dess föda. Med de äter även en del frukt. Plus att de även kan äta blommor och frön i viss mån. En intressant fakta om näsapan är att den gärna simmar. Den kan ibland hoppa ifrån träden ned i vattnet och dyka ned till 20 meters djup. Tillsammans med människan så är näsapan den primat som har bäst simförmåga.



## Fugu (blåsfisk)



I Japan finns det en speciell maträtt som kallas Fugu. Till maträtten används vanligtvis blåsfiskar ifrån släktena Taki-

fugu, Lagocephalus och Sphoeroides eller piggsvinsfiskar ifrån släktet Diodon. Fugun anses vara en delikatess i Japan, även fast köttet ibland beskrivits som smaklöst och tråkigt. Oftast serveras Fugu tillsammans med ris och kokta grönsaker. Att äta maträtten gör man dock med livet som insats. Blåsfisken har nämligen ett gift som finns lokaliserat i fiskens äggstockar, lever och i andra inälvor samt i skinnen och blodet. Det räcker med en

dos på mindre än 1 milligram för att ta livet på en människa på under 20 minuter. Giftet påverkar en persons muskler och gör att personen blir förlamad. Paralysen orsakar kvävning. Vilket i sin tur leder till döden.

## Kokoskrabba

Är en eremitkräfta som tillhör släktet Birgus. Den kan även kallas för palmkrabba, kokos- eller palmtjuv. Kokoskrabban är världens största landlevande kräftdjur och är ett av få kräftdjur som kan klättra i träd. Kräftorna kan bli upp till 1 meter långa och väga upp till 5 kilogram. Till skillnad ifrån andra eremitkräftor bär kokoskrabban inget skal med sig som vuxen, utan de gör sig av med det vid 2-3 års ålder. En kokoskrabba kan bli upp till 50 år gammal. Födan som främst föredras är kokosnötter. Vilket är anledningen bakom dess namn. Förutom kokosnötter så äter den också döda djur, frukter, löv och skal. Den kan även äta mindre levande byten som är för långsamma för att fly, som exempelvis nykläckta landsköldpaddor.



Petra

Källor:

<https://sv.wikipedia.org/wiki/%C3%96kensspringr%C3%A5ttor>

[https://sv.wikipedia.org/wiki/Jaculus\\_orientalis](https://sv.wikipedia.org/wiki/Jaculus_orientalis)

<https://sv.wikipedia.org/wiki/Basilisker>

<https://uk.inaturalist.org/taxa/33119-Basiliscus-plumifrons>

<https://sv.wikipedia.org/wiki/N%C3%A4bbdjur>

<https://sv.wikipedia.org/wiki/Tr%C3%A4skon%C3%A4bb>

<https://sv.wikipedia.org/wiki/N%C3%A4sapa>

<https://sv.wikipedia.org/wiki/Fugu>

<https://sv.wikipedia.org/wiki/Kokoskrabba>



## ***Så påverkas din kropp av stress***

Källa: Kry och American Psychological Association

**Helena M.**

### **HUDEN**

Med ökade nivåer av stresshormonet kortisol i blodet börjar huden producera mer olja. Vi kan då drabbas av acne och andra hudproblem.

### **LUNGORNA**

Stress kan göra så det bli svårt att andas och ge snabb andning då näsa och lungor drar ihop sig. Vilket kan utlösa panikattacker.

### **NERVSYSTEMET**

Vi har både ett sympatiskt och ett autonomt, självstyrande nervsystem. Vid stress bidrar det sympatiska stresssystemet till att kroppen hamnar i flykt-och kampläge.

Det signalerar också till binjurarna att tillverka mer kortisol och noradrenalin vilket leder till att hjärtat slår snabbare, blodtrycket och glukosnivåerna i kroppen höjs, matsmältningen försämras och blodkärlen i armar och ben utvidgas.

Det autonoma nervsystemet fortsätter att orsaka reaktioner i kroppen.

Det autonoma nervsystemet styr inre organ som vi inte kan påverka med vår vilja, såsom andning, hjärtslag, blodtryck och tarmrörelser.

### **ENDOKRINA SYSTEMET**

Hypotalamus i hjärnan tar emot information om vad kroppen behöver. Det styr vilka hormoner och hur mycket hormon som hypofysen ska skicka ut i kroppen. Vid stress signalerar hypotalamus till hypofysen att producera mer av stresshormonet kortisol. Då ökar levern sin frisättning av glukos (socker).

Vilket ökar risken att få diabetes typ2.

### **MAG-TARMKANALEN**

Stress är associerad med förändringar hos mag-tarmbakterierna.

Det kan påverka humör, aptit och skapa matsmältningsbesvär samt uppblåsthet. Magens nerver samt bakterier påverkar hjärnan och vice versa. Det blir lättare att drabbas av bukfetma vilket beror på att kroppen är mer inställd på att samla fett än att bryta ner det.

**\_11 minuters promenad varje dag kan minska risken att dö i förtid med hela 25 procent, menar en studie från University of Cambridge.**  
Källa: BRITISH JOURNAL OF SPORTS MEDICINE

**Det är viktigare att vara tränad än att vara ostressad**

**EN GÅNG ÄR INGEN GÅNG TVÅ GÅNGER ÄR EN VANA**

### **HJÄRT-OCH KÄRLSYSTEMET**

Stress ökar pulsen och nivåerna av stresshormoner, då kan du drabbas lättare av stroke, hjärtinfarkt och högt blodtryck.

Långvarig stress kan bidra till inflammation i cirkulationssystemet och höja kolesterolet.

### **MUSKELSPÄNNINGAR**

Att spänna musklerna är kroppens sätt att skydda sig mot skador och smärta.

Långvarig stress tvingar kroppen att vara i ständigt beredskapsläge, är musklerna spända en lång tid kan det trigga andra reaktioner i kroppen och leda till olika stressjukdomar.



# Lågintensiv träning

För att definiera lågintensiv träning måste vi först presentera dess totala motsats högintensiv träning. Där ska din puls ligga på max länge och du ska ta ut dig ordentligt, ofta i intervaller.

Det är kort och gott en energifylld och tids-effektiv typ av träning.



Till den Lågintensiva träningen hör all slags konditionsträning som görs i ett relativt långsamt tempo.

Lågintensiv träning kan vara att simma, promenera, gå i trappor, trädgårdsarbete, jogga och städa hemma. Det är alltså högst individuellt vad lågintensiv träning innebär!

För en person kan det vara en lätt jogg. För en annan en rask promenad.

En bra måttstock för lågintensiv träning är att du ska kunna prata utan att flåsa, under tiden träningen utförs.



Lågintensiv träning gynnar dig som motionär och är enkel att anpassa efter olika personers behov.

Har du haft ett längre träningsuppehåll, är du i pensionsåldern eller har du problem med överbelastning av leder?

Då är lågintensiv träning perfekt för dig, eftersom den utförs efter just dina förutsättningar.

Du som nybörjare får säkert också en kick av att du klarade passet och har då kanske inte lika svårt att gå tillbaka till träningen nästa gång.

Denna sorts träning är en låg belastning på kroppen, vilket gör att risken för att du skadar dig är lägre. Du kommer troligtvis även att återhämta dig lättare .

**Helena M.**

# VARULVAR



*I äldre dagar fanns det en utbredd skräck över varulvar som förföljde dig hem och projekterade diabilbilder på varulvar.*

Vaknar du också trött, hes och full av loppor varje morgon efter fullmåne? Kanske är det dags att brygga starkare kaffe. Men kaffe löser inte *alla* problem. Lopporna och det faktum att du befinner dig naken och förvirrad ute i skogen kan vara ett tecken på att du när klorna försvunnit till den grad att du kan hantera telefonen borde ringa 1177 – det är nämligen typiska symptom på *lykantropi*.

Trots intressegrupper så är tillståndet tyvärr fortfarande stigmatiserat i samhället och kampen för acceptans har varit lång. Redan i det mesopotamiska Gilgamesheposet omnämndes varulvar i negativ bemärkelse då sagans hjälte avvisade gudinnan Ishtar efter att hon förvandlat en tidigare älskare till varg. I den grekiska regionen Arkadien, känd för alla sina antika arkadspel, beskrevs invånarna som kannibalistiska galningar – särskilt deras kung, Lykaon. Lykaon hade lite för många söner, hela femtio styck, så för att tunna ut barnaskaran ett litet bjöd han in guden Zeus

på mysteriebiff. Om Zeus nu var så allvetande så skulle han ju säkerligen kunna skilja människokött från annat? Guden uppskattade inte testet: tvärtom blev det så dålig stämning att Lykaon förvandlades till en varg och alla söner förutom offret ihjälblitades.

Här i Sverige omnämns varulvar redan 1555 i Olaus Magnus *Historia om de nordiska folken*. I denna skrift hävdas det bestämt att varulvar fanns på exotiska platser som Preussen eller Livland, men Sverige hade förskonats.

**ULVAR? VAR? VAR ULVAR? NÄR  
ULVAR? VARFÖR ULVAR?**

Skepnadsskiftare återfinns i nästan alla jägar-kulturer runt om i världen. Schamaner i indianstammar dansade runt i djurskinn för att få kontakt med djurens andar och i Afrika åtalas häxdoktorer än idag efter att ha förvandlat sig till krokodilmän för att käka lite barn. I Norden hade vi förr *hamnskiftare*, gudinnan Freja

kunde t.ex. förvandlas till en falk.

Trots att ordet varulv kommer från urgermanskans *var* som betyder man och *ulv* som är ett gammalt ord för varg betyder det inte att ambitiösa varpersoner tvunget måste begränsa sig till vargform utan djuret baseras främst på vilka otäcka djur som befinner sig i området.

I norr omnämns ofta förvandling till den superläskiga varbjörnen, en honungstinn Bamse med blodad tand. Andra exempel är den galne varormen, fullmånegnäggande varhästen och sist men inte minst dödsgrävlingen. Varför svenskar nu är så rädda för grävlingen, som i andra länder ses som en rolig liten filur som busar runt om nätterna, är ett annat kapitel – men jag måste ändå erkänna att en blodtörstig rabiesgrävling på två ben är en rätt otäck tanke. För snabb transport kunde häxor ibland förvandla sig till varhjul och obemärkt rulla runt i byar, eftersom ingen misstänkte ett ensamt rullande hjul. På tal om häxor. I vissa delar av världen rådde det brist på häxor under medeltiden. I ren desperation fick pöbeln då bränna varulvar istället. Runt trettio tusen fransmän anklagades av katolska kyrkan för varulveri mellan åren 1530 och 1630 – efter lite ”svårare fängelse” (tortyr). Så var i från kommer denna föreställning om varulvar? Är det bara medeltida *furries* eller rollspelslajvare, eller ligger det något annat bakom? Kanske.... **DROGER?!** Helvetets dödsknark som förgör själen – mjöldryga! Mjöldryga är en slags slug svamp som ligger på lur i råg för att invänta en intet anande människa som var glad över att mjölet drygats ut lite. När människan smaskar i sig rågen slår den inte bara till med ihopdragna blodkärl med lite kallbrand som följd utan



Häxa, varulv eller bara ett spritt språngande hjul?

även ett LSD-liknande rus, möjligen i syfte att göra kallbranden lite roligare. Förgiftning av mjöldryga, på svenska kallad drag-sjuka, påstås ligga vara en bakomliggande orsak till allt från dansepidemier

där människor dansade ihjäl sig till häxprocesserna i Salem. En annan härlighet inom medicinen är rabies, en dödlig virussjukdom som likt mjöldrygan ger roliga symptom som kramper, hallucinationer samt både luft- och vattenskräck. Precis som hos dagens populärkulturvarulvar smittar rabies genom saliv.

## RIKTIGA VARULVAR?

Under sent 1500-tal utsattes tyska byn Bedburg för en brutal terrorkampanj. Någon slags demon härjade loss i området, vidare smaskade den inte bara i sig lite människor utan lemlästade även boskap. Eftersom aliens inte var uppfunna än blev den naturliga slutsatsen



*Ett gäng varulvar har råkat träffas vid skärmåne istället för fullmåne, nu måste de vänta nästan en hel månad.*

att en varulv måste gå lös – något som på sätt och vis faktiskt stämde. Trots att befolkningen var vana vid roligheter som digerdöden eller krig mellan protestanter och katoliker hörde ju ändå kannibalism till ovanligheterna. Om det inte var ett hungrigt vilddjur drevet av hunger kunde det ju betyda att det fanns ett blodtörstigt odjur mitt bland dem alla vilket hungrar efter döden på samma sätt. Byborna fick till slut fått nog så ett par jägare med deras jakthundar skickades ut. I flera dagar jagade de tills de en dag såg vargen, men när de jagat in den i ett hörn kunde de inte tro sina ögon. Där var inte längre den varg de jagade utan en välkänd person från trakten, den välbärgade Peter Stubbe. 1589 ställdes Stubbe inför rätta för att ha smaskat i sig sexton människor under de mest brutala förhållanden och avrättades sedan under lika brutala förhållanden där bödeln måste varit på *bedröblig* humör. Stubbe påstod att han

vid tolv års ålder fått besök av Djävulen själv som skänkt honom ett magiskt bälte med vilket han kunde förvandlas till varulv. Istället för att lajva runt i skogen tog Stubbe rollspelandet lite för långt och verkar genuint ha trott att han var en varulv. Barn, gravida kvinnor, män, hans egna barn – för ingen gick säker från herr Stubbe.

Stubbe var självklart inte den ende varulvs-ljaren. I en liten bajshydd i Frankrike bodde en sur och hårig gubbe vid namn Gilles Garnier. Ingen i området gillade honom, särskilt inte efter att några barn dödats av ett surt och hårigt, gubbliknande djur. När några bönder kom på Garnier med att döda en pojke sprang han iväg på alla fyra vilket cementerade hans roll som varulv i trakten. Han behövde inte ens tortyr för att erkänna inblandning i ännu *fler* varulvslika barnamord, kryddade med lite kannibalism. Idag hade Garnier klassats som gravt psykiskt sjuk och kanske fått några Netflix-serier baserade på sitt liv men på den gamla goda tiden sparade man skattepengar genom att bränna sånt folk på bål... förutom när de dödar lagens män. Jacques Rollet togs på bar gärning när han tuggade i sig en bit mysteriekött - men till skillnad från våra bålbrända vänner fick han ett mer modernt straff i form av två år på hjärnskrynkefabriken.

## SÄTT ATT BLI VARULVAD

Så hur blir man då varulv? Skriver man upp sig någonstans eller slickar man på bussäten? Som vanligt inom folksägner så skiljer sig åsikterna åt. Oftast var det fråga om någon slags magisk förbannelse i syfte att straffa offret men i särskilda fall kunde en person frivilligt bli varulv genom magiska föremål, salvor eller av att ens mor kröp under en dräktig mähr. Nu kanske ni tänker att "varför i Hellsing dar ska man bli varulv genom att ens morsa kröp under en dräktig mähr?" vilket bara bevisar er okunskap inom hur det var att föda barn på den gamla goda tiden.

Istället för att plågas genom förlossningen valde vissa kvinnor att antingen krypa under tidigare nämnd hästapolle, att krypa igenom

fosterhinnan från en nyfödd hästapolle eller föda ungen på en plats där hästapollen vältrat sig. Detta eftersom det ansågs att hästar hade lätt att föda, vilket de inte alls har vilket jag nyss fick reda på via en aningen traumatiserande video på Youtube.

I första Mosebok står det att kvinnor måste föda sina barn med SMÄRTA och LIDANDE, annars blir Gud förbannad. Straffet för denna hästrelaterade skymd var att gossebarn blev varulvar och flickebarn blev marulvar. Hästar hade inte patent på att orsaka varulvsrelaterade fosterskador utan även katter kunde avnjuta detta privilegiet. Om en katt så mycket som såg på ett nyfött barn kunde det bli en varulv. Ett roligare sätt att bli varulv var att födas på självaste julafton – vilket betyder att självaste Jesus är en varulv.

## HUR KÄNNER MAN IGEN EN VARULV?

Hur vet man då om det är en varulv man handskas med ute på kvällspromenaden? Tydliga tecken är:

- ◆ Vargliknande utseende
- ◆ Tre ben eftersom en lem förvandlats till svans
- ◆ Glödande ögon
- ◆ Sammanväxta ögonbryn
- ◆ Saknar skugga
- ◆ Dålig munhygien med vassa tänder
- ◆ Hår under tungan
- ◆ Vargpäls på insidan av huden
- ◆ Saknar näsa
- ◆ Ärr i ansiktet
- ◆ Dålig kroppsbehåring
- ◆ Springer i trappor
- ◆ Ser helt enkelt annorlunda ut
- ◆ Kommer från någon annan socken
- ◆ På dåligt humör

En viktig sak att tänka på är vilken tid man är ute. Varulvar är nämligen inte bara ute på nätter med fullmåne utan även på högtider, speciella dagar, ständigt under sju år eller bara ständigt. Man går aldrig säker från varulvar utan de lurpassar i alla hörn och kanter. Olaus Magnus påstod att varulvar möttes på stordådliga varulvsrejev där de drack öl och

varulvade loss.

Det är även viktigt att kunna skilja på varulv och manulv. Varulven var som djävulen själv, ett hot mot alla människor. Manulven däremot gav sig inte på människor utan höll sig till att attackera boskap, annars höll den sig till att röka fredspipa och väva ekologiska korgar. I en bergskedja i Niedersachsen fanns en lite speciell typ av manulv som kallades för Böxenwolf. Till skillnad från andra manulvar som jobbade hårt ute i skogskollektivet ägnade Böxenwolf hellre sin tid åt stråtröveri varefter han krävde att offret skulle bära honom hem som salt i såren.



*Akta er för Böxenwolf!*

## OM MAN INTE VILL VARA VARULV LÄNGRE DÅ?

De tydliga förmånerna till trots kunde livet som varulv ibland vara pinsamt eller rent av opassande. Många ville därför slippa besväret – men det var inte alltid så lätt. Botemedlet avgjordes av vad som ursprungligen orsakat varulveriet, låg det magi bakom kunde man säga åt trollkarlen på skarpen. Förbannelsen kunde även brytas genom att man nämnde varulvens dopnamn då det ansågs helgat eller genom att helt enkelt anklaga personen för

varulveri. Varför alla inte bara anklagade varandra som någon slags hälsning och därmed var säkra från varulvar begriper jag inte, men det kanske vore oartigt att bara anklaga folk sådär.

I Västmanland ropade en man efter sin varulvade dotter, men istället för dottern hittade han skraddaren Skinnar-Pelle som i sju år gått varg. I en närliggande by mutade invånarna honom med en köttbit för att han skulle lämna deras boskap i fred, men en tant hade fått nog. Hon slängde in en ännu större köttbit i en bod och stängde dörren bakom. När hon anklagade Pelle för att vara varulv tappade han sitt vargskinn, men rumpan blev kvar. Efter det kallades han för Varg-Pelle eller Rump-Pelle och fick bära med sig en egen pall med hål för hans vargrumpa.

På tal om vargrumpor. Om man stöter på en varulv ute i det vilda kan man kasta ett klädesplagg åt den. Varulvar hatar nämligen kläder som sitter illa över deras varulvsrumpor, bara synen av ett klädesplagg driver dem till ett vansinnigt ursinne i vilket de sliter sönder klädesplagget. När trollkarlar eller trollpackor förvandlar någon till varulv måste de nämna alla föremål som inte kan skada den. Om de då glömmer något kan detta föremål kan då döda varulven, såsom misteln kunde döda Balder. Det finns även berättelser om hur varbjörnar kryper tre gånger motsols genom ett bälte med fötterna före. Hur stort bältet i fråga är framkommer inte.

Så om det kommer en varulv utan namnskylt, hur ska man då veta vad dess dopnamn är? Ger den stryk sen väntar tills det gått över så klart!

En historia från Blekinge handlar om en gravid kvinna som är ute och skottar hö med sin granne Kalva-Lasse. De håller på intill sent på kvällen då hon märker att karln börjar bli lite nervös. Innan han far in mot skogen säger han till henne att om något odjur försöker äta upp henne ska hon bara peta lite på det med högaffeln, men inte döda det. Kvinnan tycker kanske det är lite udda men det är möjligt att någon med namnet Kalva-Lasse betar sig så till vardags, så hon fortsatte med arbetet tills så sent att månen började gå upp. Från skogs-



*AAAH! Jag skulle köpt stretchjeans!*

brynet kommer plötsligt ett skabbigt vargliket odjur så hon lyder Kalva-Lasses order. Beväpnad med sin bästa grip bankade hon till odjuret, som lyckades slita loss en del av hennes förkläde innan det drog sig tillbaka. Efter ett tag kom Kalva-Lasse tillbaka... med en tygbit i munnen! I en dramatisk vändning visade det sig att själva Kalva-Lasse var varulven! När hans granne såg detta blev hon fly förbannad och gav honom en lavett följd av ilskna anklagelser om varulvshet – vilket lyfte hans förbannelse. Min gissning är att Kalva-Lasse sedan blev känd som Varulva-Lasse.

Om alla dessa sätt att avslöja en varulv visar sig vara förgäves finns det alltid våld. Korsfästning, skällning eller misshandel med kniv ansågs vara sätt att avslöja en varulv. Precis som med häxor blir resultatet kanske inte så sanningsenligt men vem bryr sig om såna petitesser när hela byn kan samlas runt en mysig, skrikande brasa? Extra eldglada var de i Baltikum, framförallt Livland. På finska kallas varulvar ibland *Vironsusi* (estländsk varg) men den finska variationen åt bröd. Även om flesta som mötte sitt slut som grillkorvar kanske inte riktigt skröt med att de sprang runt i vargaskinn om nätterna så fanns det en man som inte alls skämdes – han erkände glatt varulveri i rätten.

## DET STORA SLAGET OM MAT I HELVETET

I byn Zaube bodde en gammal skojare samt självutnämnd varulv vid namn Thiess av Kalt-enbrun. En dag när han var ute och pillade på lite grödor fick han näsan krossad, så han gick till tinget för att klaga. Enligt egen utsago hade bonden fört honom till självaste Helvetet för att sedan misshandla honom med en kvast. Thiess blev utskrattad och hans vittnesmål avfärdades som trams.

Nästa gång han dök upp i rätten var några år senare efter ett inbrott i en kyrka. Ni förstår att brott mot självaste kyrkan var det allvarligaste brott skurkar kunde hitta på under 1600-talet, så det var viktigt att alla vittnen skärpte sig. Självklart gjorde inte Thiess det, och istället för att redogöra för vad han sett eller hört vid inbrottet pladdrade han glatt på om när bonden klippte till hans näsa. Nu hade han inte bara pillat på bondens grödor för skojs skull utan grödorna var nämligen stulna från Helvetet av trollkunniga. Thiess var även en varulv, men inte vilken varulv som helst, utan en varulv på Guds sida som tillsammans med andra varulvar färdades till helvetet för att försvara människornas grödor. Tillsammans med andra varulvar (som inte kunde namnges då de gömde sig i buskar vid förvandlingen) stred Thiess mot Djävulens trollkunniga som var ute efter att dra ner

all sådd till helvetet. Striderna var av episka proportioner – inte lustigt då insatserna var stora. Skulle Team Helvete vinna riskerade människorna missväxt, något Team Varulv skulle sätta stopp för. Vid närmare granskning visade sig Helvetet vara misstänkt likt ett träsk knappt en kilometer från byn.

Då Thiess inte var en alldaglig knäppgök utan en jämförelsevis respekterad man i trakten förvandlades allt efter ett tag till ett slags rättsligt kuratorsamtal. Domarna försökte lista ut om karln var själsligt abnorm eller om detta var ett slags skämt. När de försökte få iväg Thiess till kyrkan i hopp om att han skulle bekänna sina synder blev gubben aningen stött: varför skulle han bekänna sina synder när han varulvade för Gud?! Pastorn uppmanades att som det lilla barn han var lyssna på vise gamle Thiess, en man som inte ens gick till kyrkan eftersom han ”ändå var för gammal för att förstå predikan”.

Vid ett tillfälle berättade den självutnämnde varulven att deras gäng åt tillagat kött. Domaren såg sin chans att peta hål på berättelsen, för kunde varulvar laga mat med sina vargassar? Svaret var självklart att de tillfälligt förvandlades till människor för att sätta köttet på grillspett, sedan förvandlades tillbaka och åt. Varulvarna gillade att salta sin mat, men åt aldrig något bröd.

Tinget visste inte riktigt vad de skulle göra med varulven tills han medgav att han extra-knäckte som försäljare av besvärjelser – något som gör kyrkan **mycket arg**. Vad som en gång varit en kort historia om att pilla på grö-

dor slutade i tjugo piskrapp samt förvisning för ”högst irriterande och förbjudna missgärningar”. Intressant nog fanns det en liknande tro i norra Italien där *benandanti*, personer som fötts med fosterhinnan likt en badmössa på huvudet stred mot ondsinta häxor i sömnen.

Dick Harrison. (2021-06-22). *Har det funnits varulvar på riktigt?*. Svenska Dagbladet. [https://www.svd.se/a/Ln\[VQ9/har-det-funnits-varulvar](https://www.svd.se/a/Ln[VQ9/har-det-funnits-varulvar)

Jake Rossen. (2023-09-8). *Thiess of Kaltenbrun, the Man Who Went on Trial for Being a Werewolf*. Mental floss. <https://www.mentalfloss.com/posts/thiess-of-kaltenbrun-werewolf-trial> Institutet för språk och folkminnen (u. å.). *Varulv*. <https://www.isof.se/lar-dig-mer/kunskapsbanker/lar-dig-mer-om-vasen-i-folktron/vasengalleriet/varulv>

Katarina Harrison. (2020). *Dracula: Myt och verklighet*. Historiska Media Förlag. <https://historiskamedia.se/artiklar/varulvar-i-folktron-och-tradition/>

Unga Fakta. (u. å.). *Varulvar*. <https://www.ungafakta.se/varulvar/> Ella Odstedt. (1943). *Varulven I Svensk Folktradition*. Landsmåls- och Folkminnesarkivet Uppsala. <https://isof.diva-portal.org/smash/get/diva2:1095281/FULLTEXT02.pdf>

Petter Karlsson. (8 oktober 2022). *Fullmånen fick dem att döda*. Historiska Brott & Mysterier. <https://www.historiskabrott.se/artiklar/fullmanen-fick-dem-att-doda/The-True-Story-of-the-Werewolf-of-Bedburg> (liveabout.com)

**Emelie B.**



# Den gamla damen

Där kom en gammal vacker glad dam med käpp och höll i sin son, han sade;  
-Ho behövde ju komma hit.  
-Ho, sade den gamla kvinnan och tittade på sin son men han fortsatte tala med sin barn-  
domsvän som också satt i väntrummet.  
Jag sade -Jo, det var ju inte brukligt att säga såsom "Ho" till en dam förr. Det kunde ju till och med ifrågasättas med en kommentar likt "Niar Du mej?!".

Denna dam hette Ines och jag sade;  
-Välkommen med ett glatt leende. Hon log och småskrattade.  
Vi småpratade lite och hon talade om att hon var äldre än de flesta så jag kontrade med att då kanske min far är äldre som fyller 89 år.  
Då log hon och sa, du får allt lägga till minst 10 år till.  
Varpå jag blev så snopen och tittade på denna kvinna med läppstift, snygga byxor med pressveck och en vit blus med en i min smak mycket avancerat stickad kofta i vackert tunt garn. Hon hade dessutom mycket vackert svallande hår med fina lockar och en fin klämma bak såsom mina barnbarn har att sätta upp sitt långa hår med samt klackskor.  
Jag kunde inte låta bli att fråga henne;  
-Hur många år är du då?  
-Jag är 97 år, sade hon då. Varpå jag blev häpen av förvåning eftersom hon såg ut att vara en pigg 70-åring. Jag funderade en stund på hur jag skulle lägga fram följande fråga denna gång eftersom förra frågan blev lite sisådär rakt på framfusigt i mitt tycke eftersom jag blev så snopen just då.  
Jag frågade hur hon hade kunnat hålla sig så fräsch och vacker i så många år och vad hon hade jobbat med?

Men då avslutades våran lilla angenäma till-  
varo med att läkaren kom och ropade upp mitt namn. Men då sa jag glatt till denna unge man;  
-Nämen vi har det så trevligt här just nu!  
Varpå han skrattade och sa;  
-Men det har vi inte tid med nu...

Här fortsätter storyn i nästa kåseri.

*Helena M.*



# Svenssons diktsida

## **Ålder**

**Tiden har gått så fort börja växa  
in i ett mönster som ringarna på  
en stubbe så slår jag snart rot.**

**Tiden är förbi klockorna klämtar  
vinden blåser över savannen där  
djuren tidigare gick och betade.**

## **Rädsla**

**Att inte få säga vad man  
tycker och känner och när  
det övergår i handgemäng**

**Så vill jag ej vara med då  
våld föder våld och att för-  
söka hålla sig ifrån sådana  
situationer blir allt mer och  
mer svåra att hålla sig ifrån.**

## **Sommarplåga**

**När alla är lediga och livet  
står still så är det alltid någon  
som far illa trots att man ska  
vara nöjd och glad över att  
man har fått en dag till att ut-  
rätta saker och ting som man  
inte hunnit att ta itu med när  
man har haft fullt upp med  
vardagens trots att man vill ta  
itu med så mycket mer.**

## **Krossat hjärta**

**När jag var med min  
kära så vart hon sur  
och tvär.**

**Tror nog att eros pilar  
skulle ha träffat rätt men  
nu sitter jag här själv  
utan min kära.**

# Hadji Ali

Vissa uppträdare sväljer eld, andra sväljer tändvätska för att sedan kräkas på elden. Att svälja saker på scen är ju för oss inga nyheter, vår gamle vän Tarrare svalde ju allt från katter till trälådor fulla av hemliga dokument, men att kunna kräkas upp stora mängder vätskor (och djur) är ett ämne vi ännu inte haft på agendan. Hadji Ali var väldigt duktig på en grej; nämligen att kräkas. Kräkas mycket. Typ tio liter vatten mycket. Likt en katastrofal bakfylla kunde han kräkas upp sextio till hundra glas vatten i en enda lång stråle i upp till en minut. Då publiken kräver variation höll han sig inte bara till vatten utan även: hasselnötter, näsdukar (som han kräktes upp i samma ordning som de svaldes), levande möss och guldfiskar, tända cigaretter, klockor, biljardbollar, stenar och diverse annat som låg löst.



Upptredandet både äcklade, fascinerade och äckelfascinerade såväl åskådare som läkare. Under ett framträdande 1928 fastslog närvarande läkare att Ali faktiskt svalde vatten på riktigt och redan innan hans död spreds det rykten om att Rockefeller University erbjudit pengar för kroppen.

Utbrytarkungen Harry Houdini beskrev det som "ett nummer som inte kunde undgå att äckla en modern publik" och trots att sångerskan Judy Garland var så imponerad att hon utnämnde Ali till sin favorituppträdare beskrev hon ändå Ali som en "ful och fet man som livnärde sig genom att kräkas". En svårflörtad publik alltså.

Trots att dessa saker hade varit imponerande att *bara svälja* bestod paradnumret av att Ali svalde nästan fyra liter vatten följt av en liter fotogen. Ett slott med en liten flamma rullades in och dränktes snarast av spyor bestående av fotogen, som flöt överst i magen. När dockhuspyromanen hade satt slottet i brand släckte han det barmhärtigt med det kvarvarande vattnet i magen – en förmåga som till och med imponerade (och orsakade kanske avund hos) brandkåren.

Den mest imponerade av de alla var kanske amerikanske illusionisten David Blaine som 2013 återskapade Alis trick med det brinnande huset på *Jimmy Kimmel Live!* Blaine. Han pratade med flera experter som avrådde honom, eftersom fotogen kunde orsaka lunginflammation ifall de kom i kontakt med lungorna. Intressant nog dog Ali av hjärtstopp till följd av lunginflammation så kanske mätte karlns inre inte så bra av allt fotogen.

## Uppväxt

Hadji Ali föddes 1888 eller 1892, året är oklart



eftersom många källor nämner ca 1892 men dottern berättade i intervjuer att fadern bara var 49 vid sin död vilket skulle betyda att han var född 1888. Likt födelseåret är hemlandet aningen luddigt då Ali påstods vara född i det dåvarande Khedivatet Egypten men ingen vet säkert vad hans riktiga namn var och "Hadji Ali" var möjligen även en förenkling av födelsenamnet. Så kort och gott: ingen vet något, det var lätt att vara anonym på tidigt nittonhundratalet och inte ens karlns barn visste hur gammal han var. Att Ali senare i livet flyttade till Storbritannien stödjer Egypten-tesen eftersom landet var en Brittisk koloni vilket i sig kunde betyda att han var bekväm med engelska språket, men andra källor påstår att dottern var tvungen att agera översättare på scen så vem vet. En sak som är säker är att smeknamnet "den Egyptiska Enigman" låter rätt klatschigt.

Enligt dottern fann Ali sin förmåga när han simmade i Nilen som barn. Han hade råkat svälja mycket vatten (enligt egen utsago), alternativt en fisk (dotterns utsago) och när han kom upp på land kunde han kräkas upp det likt en val. Eftersom det inte fanns någon tv på den tiden kunde barn underhålla besökare på torgmarknaden genom att svälja vattenmelonfrön för att sedan spotta ut dem inför åskådarna. En gång då han uppträdde genom att spy vatten över en väg kom en caféä-

gare mot honom. Ali trodde caféägaren ville spöa upp honom så han sprang, men mannen gav honom ett mynt och frågade om han kunde göra om det – vilket övertygade Ali om att spy upp vatten var ett mycket lukrativt framträdande. I huvudstaden lyckades han skriva ett kontrakt med en man som ordnade diverse föreställningar, bland annat för tsaren Nikolaj II av Ryssland, som gav honom någon slags icke specifik utmärkelse.

Under första världskriget var det extra svettigt i Egypten så mitten av 1920-talet flyttade Ali och dottern Amina till USA där de tillsammans uppträdde som Hadji Ali & Co. Vid sin död tjänade han runt tusen dollar i veckan, vilket är ca 212 000 kr idag (2024) – inte illa för att kräkas på scen.

#### Källor:

Frank Cullen, Florence Hackman, Donald McNeilly. (2017). *Vaudeville old & new: an encyclopedia of variety performances in America*.

Mitya Underwood. (2014). *Hadji Ali's in a touch act to swallow—just ask David Blaine*. <https://www.thenationalnews.com/arts-culture/hadji-ali-s-in-a-tough-act-to-swallow-just-ask-david-blaine-1.264533?videoId=5587698090001>

Morning Bullentin. (1937). *THE MAN WHO HAS JONAH BEATEN*.

**Emelie B.**

# Gamla bilder av Tranås



**Facit bit för bit**

**Huvudstad:**

**Tokyo**

**Artist:**

**Dogge Doggelito**